

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1940

ΕΝΑ ΕΡΓΟ ΜΕ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΑ ΕΡΓΟ

ΜΕ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Θέατρο 'Αλίκης (Θιάσος Κοτοπούλη): Γ. Παΐζη, «Ρομάντσο 1940», έργο σέ τρεῖς πράξεις.—Θέατρο «Ρέξ» (Θιάσος Κοτοπούλη): 'Ερρίκον 'Ιγεν, «'Η άγριόπαπια», δράμα σέ πέντε πράξεις.

'Η Κα Κοτοπούλη, μιὰ πού διαθέτει έναν πολυπρόσωπο θιάσο, αποφάσισε νά τόν διχοτομεῖ καί νά παρουσιάζει στού «Θέατρο 'Αλίκης» προπάντων ἑλληνικά ἔργα, νέων κι ἀκόμα ἀγνωστων συγγραφέων. 'Η σκέψη της αὐτῇ δέν μπορεῖ παρά νά ἐπαινεθεῖ θερμά. Δέν εἶμαι βέβαια ἀπό κείνους πού πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει θαμμένος στόν συρτάριον ἑνός θησαυρός ἀριστουργημάτων, καί δέν περιμένω ὅτι οἱ παραστάσεις αὐτές θά δώσουν πολὺ ἄρτιες αἰσθητικές χαρές, ὅπως ἐκείνη πού χάρισε ὁ κ. Καγιᾶς μέ τὸ κομφοτέχνημά του. Τὰ ξεχωριστά ἔργα δέν φυτρώνουν σάν τὰ μανιτάρια. 'Αλλά γιὰ νά μπορέσει ν' ἀναφανεῖ, ἔστω καί ἀπὸ καιρὸ σέ καιρὸ, ἕνα ἔργο μέ ἀξία, εἶναι ἀνάγκη οἱ συγγραφεῖς νά ἐργάζονται, καί γιὰ νά ἐργάζονται πρέπει νά ξέρουν ὅτι ὁ κόπος τους δέν θά εἶναι μάταιος, ὅτι ἡ παραγωγή τους, ἂν ξεπερνᾷ τὴ μετριότητα, θά παρασταθεῖ· εἶναι ἀνάγκη οἱ συγγραφεῖς νά ἐξελλίσσονται, καί γιὰ νά ἐξελιχθοῦν πρέπει νά μπορέσουν νά ἀντιληφθοῦν ζωνρὰ οἱ ἴδιοι, ἐνσάρκωμένες ἐπάνω στὴ σκηνή, ὅλες τίς ἀδυναμίες τῆς δημιουργίας τους. Τὸ νέο «Θέατρο Κοτοπούλη» εἶναι ἕνα νέο θέατρο πού ἐργάζεται προπάντων γιὰ τὸ μέλλον· αὐτὸ πρέπει νά τὸ συνειδητοποιήσῃ τὸ κοινὸ καί νά τοῦ προσφέρει ἐγκάρδια τὴν ὑποστήριξή του, πού τοῦ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νά μπορέσει νά συνεχίσει τὴν προσπάθειά του, ἔστω καί ἂν πολλές παραστάσεις του ἀναγκαστικά δέν θά ἐκανοποιοῦν.

Τὸ «Ρομάντσο τοῦ 1940», τοῦ νέου καί ἐντελῶς ἀγνωστου

ίσαμε σήμερα συγγραφέα κ. Γ. Παίτζη, είναι ένα απ' αυτά τα έργα που μπορούν ν' αφήσουν το θεατή έντελώς αδιάφορο, και μάλιστα να του προκαλέσουν κάποια δυσφορία, γιατί αν δεν αντίληφθει τίποτ' άλλο απ' ό,τι του προσφέρει σήμερα ο συγγραφέας, σωστά θα θεωρήσει ότι έχασε τη βραδιά του· αν όμως προσέξει—και με την πρόθεση της προσοχής πρέπει να πηγαίνει κανένας στο νέο θέατρο—θα διακρίνει ότι μέσα σ' αυτό το πρωτόλειο κρύβεται πολλή εγγένεια και κάποια ποιητική διάθεση, που κάποτε, σ' ένα άλλο ώριμότερο έργο, μπορούν να προβάλουν σαν στοιχεία πολύτιμα. Θα δικαιολογήσει τον νέο θίασο, που μόνο γιατί ανακάλυψε μερικές ύποσχέσεις, ακόμα πολύ άμυδρες κι άοριστες, δεν δίστασε, για να ενθαρρύνει ένα πιθανό ταλέντο, για να του δώσει την ευκαιρία ν' αναπτυχθεί, ν' ανεβάσει ένα έργο που δεν είναι, το επαναλαμβάνω, τίποτα άλλο παρά πρωτόλειο.

Η κεντρική ιδέα του «Ρομάντσου 1940» παρουσιάζεται πολύ σχηματοποιημένη, κι ουσιαστικά, αν κι ο συγγραφέας φαίνεται να πιστεύει ότι αποκαλύπτει κάτι έντελώς άγνωστο, είναι πάρα πολύ κοινή. Είναι περίπου ή ίδια ή κεντρική ιδέα όλων των έργων του κ. Μωραϊτίνη, με τη μόνη διαφορά ότι ο κ. Μωραϊτίνης θεωρεί τη ρομαντική διάθεση έξαφανισμένη, τη νοσταλγεί και ζητεί να την αναστήσει, ενώ ο κ. Παίτζης σχημάτισε την αρκετά παράδοξη γνώμη, ότι όλος ο κόσμος θεωρεί, όπως ο κ. Μωραϊτίνης, πως ο μηχανικός πολιτισμός κατέπνιξε τα αίσθήματα, κι αγωνίζεται ν' αποδείξει εκείνο που όλος ο κόσμος ξέρει και κανείς δεν συζητεί, πως και στον 20όν αιώνα ο έρωτας παίζει μεγάλο ρόλο στη ζωή.

Η ήρωίδα του κ. Παίτζη, ή Μαρία, είναι μια κοπέλα που πίνει, που καπνίζει, που διαθέτει αυτοκίνητο, που γλεντά, που παντρεύεται μ' έναν πλούσιο άντρα γιατί δίνει μεγάλη σημασία στο χρήμα, αλλά που μια μέρα ανακαλύπτει την κενότητα της ζωής της γιατί στερήθηκε τον έρωτα. Όταν το ανακαλύπτει, έχει πια χάσει οριστικά τον άντρα που θα μπορούσε να

τῆς δώσει τὴν εὐτυχία, καὶ αὐτοκτονεῖ. Ἡ αὐτοκτονία, ποὺ προβάλλει ἐντελῶς ἀπότομα μέσα σὲ μιὰν ἀτιμόσφαιρα ἐλαφριάς comédie, φανερώνει πολλὴ συγγραφικὴ ἀφέλεια καὶ ἀπειρία, ποὺ τὴ δείχνουν καὶ πολλὲς ἄλλες σκηνές. Ὁ κ. Πατῆζης βλέπει μονοκόμματα. Ἐνας ἄντρας παρασύρεται μιὰ στιγμὴ καὶ σχεδὸν τυχαῖα φιλεῖ μιὰ κοπέλα· μόλις τελειώνει τὸ φιλὶ, ἀμέσως εἶναι πρόθυμος νὰ χωρίσει τὴ γυναῖκα του, ποὺ ἴσαμε τότε τὴν ἀγαποῦσε, καὶ νὰ παντρευτεῖ τὴν κοπέλα.

Ἡ ἀρκετὰ ἀπλοῦκὴ αὐτὴ ὑπόθεση μποροῦσε νὰ ζωηρευθεῖ μ' ἓναν πολὺ σπινθηροβόλο διάλογο. Ὁ διάλογος ὁμῶς τοῦ κ. Πατῆζη εἶναι ἀρκετὰ ἄτονος, καὶ φορτώνεται καὶ μὲ πολλὰς κουραστικὰς ἐπαναλήψεις. Τουλάχιστον εἰκοσι φορές ἀκοῦμε τὴ φράση «Ἐπαιξα bridge», «θὰ παίξω bridge», «δὲν παίξω bridge γιὰτὶ μοῦ πονᾷ τὸ κεφάλι», καὶ μιὰ κουβέντα γιὰ κάτι περσικὰ βάζα ἐπανέρχεται καὶ αὐτὴ μὲ ἀφόρητὴ μονοτονία. Ἀλλὰ κάθε τόσο προβάλλουν καὶ μερικὲς φράσεις ποὺ δείχνουν ὅτι ὁ συγγραφέας ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ στοχαστεῖ βαθύτερα, καὶ ἔχει καὶ διορατικότητα. Οἱ χαρακτῆρες εἶναι ὅλοι μονοκόμματοι καὶ ρηχοί, μὰ κάποτε μιὰ λεπτομερειακὴ ψυχολογικὴ παρατήρηση δίνει τὴν ὑπόσχεση ὅτι ὁ κ. Πατῆζης θὰ μπορέσει ἀργότερα νὰ εἰσδύσει καὶ μέσα στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν προσώπων του.

Μέσα σ' ἓνα σύνολο ἀσήμαντο καὶ ἀρκετὰ κακοχτισμένο—γιὰτὶ ὁ κ. Πατῆζης εἶναι ἀκόμα ἀρκετὰ ἀνίδεος τῆς θεατρικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ οἰκονομίας—ὑπάρχουν ἑμερικὰ φωτεινὰ σημεῖα, καὶ σ' ὅλες τὶς σκηνές εἶναι διάχυτὴ πολλὴ εὐγένεια καὶ πολλὴ λεπτότητα. Τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶναι σωστὸ νὰ τὰ διακρίνει κανεὶς καὶ νὰ περιμένει...

Ὁ κ. Πατῆζης εἶχε τὴν τύχη νὰ δεῖ τὸ ἔργο του παιγμένο ὅσο τὸ δυνατόν τελειότερα καὶ ἀναγλυφικότερα, καὶ ἔτσι φαντάζομαι ὅτι θὰ ἀντιληφθεῖ τὶς ἐλλείψεις του, τὶς ὁποῖες δὲν μπορεῖ νὰ προσάψει παρὰ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Ὅλοι οἱ ἥθοποιοι—δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ ἀναφέρω κανέναν ξεχωριστά, γιὰτὶ κανένας

δὲν κατόρθωσε φυσικά νά παρουσιάσει μιάν ολοκληρωμένη δημιουργία (δὲν μπορεῖ κανεὶς νά δημιουργήσει ὅταν ἡ βάση δὲν εἶναι γερὴ)—κατέβαλαν κάθε δυνατὴ προσπάθεια γιὰ νά ἐμφυσήσουν κάποια ζωὴ στὰ πολὺ ἀχνὰ πρόσωπα. Ἐπαιξαν ὅχι μόνο εὐσυνείδητα, χωρὶς κανένα σφάλμα γούστου, ἀλλὰ καὶ μὲ μπρίο. Ἐκαμιν ὅ,τι μπόρεσαν γιὰ νά ἐξάγουν τίς ἀρετὲς τοῦ ἔργου καὶ ν' ἀποκρύψουν τὰ ἐλαττώματά του.

Οἱ σκηνογραφίες ἦταν ἐπιμελημένες καὶ καλαίσθητες· εὐχαριστοῦσαν τὸ μάτι, καὶ δὲν τὸ ἀφηναν νά ἐνοχληθεῖ πολὺ ἀπὸ τίς ὑπερβολικὰ μικροσκοπικὲς διαστάσεις τῆς σκηνῆς, ποὺ προσδίδουν μιάν ἀσυμμετρία σὲ ὅλες τίς κινήσεις τῶν ἡθοποιῶν.

* * *